

Határozatok Tára

MACIEJ SZPUNAR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2020. szeptember 3.¹

C-485/19. sz. ügy

LH
kontra
PROFI CREDIT Slovakia s.r.o.

(a Krajský súd v Prešove [eperjesi regionális bíróság, Szlovák Köztársaság] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – 93/13/EGK irányelv – 2008/48/EK irányelv – Fogyasztóvédelem – Fogyasztói hitelmegállapodások – A hitelező jogalap nélküli gazdagodása valamely jogellenes feltétel alapján történt fizetés miatt – A hitelező igazolatlan gazdagodásának szándékos jellegére vonatkozó bizonyítási kötelezettség – A fogyasztóra háruló bizonyítási teher – A szerződésben feltüntetendő információkra vonatkozó követelmények – A Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján egyes követelmények eltörlése – A nemzeti bíróság azon kötelezettsége, hogy a nemzeti jogszabály korábbi változatát a Bíróság ítélkezési gyakorlatával összhangban értelmezze”

I. Bevezető

1. Az utóbbi időben több előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordultak a Bírósághoz az uniós jog által a fogyasztóknak biztosított védelem időbeli korlátozását illetően². A Bíróságot – miután tisztázott néhány szempontot a fogyasztói jogok megsértésének megállapítására és az abból levonandó következtetésekre vonatkozóan – most arra kéri, hogy azokról a kérdésekről határozzon, amelyek e jogsértések következményeinek megszüntetése iránti keresetek megindítására vonatkoznak.

2. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem ezen ítélkezési gyakorlat irányvonalába illeszkedik. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hat kérdésből négygel annak érdekében kér pontosítást a Bíróságtól, hogy határozhasson a szlovák jog alapján a fogyasztók kereseteire alkalmazandó elévülési rendszernek az uniós joggal való összhangjáról.

3. A Bíróság kérésének megfelelően a jelen indítvány az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első két kérdés elemzésére szorítkozik. E kérdésekkel a kérdést előterjesztő bíróság azon nemzeti szabályok uniós joggal való összhangjáról kér felvilágosítást, amelyek először is egy hároméves elévülési időt írnak elő, amelyet a jogalap nélküli gazdagodás bekövetkezésétől kell számítani, másodszer pedig egy tízéves elévülési időt, amelyet azonban csak akkor kell alkalmazni, ha a fogyasztó bizonyítja a jogalap nélküli gazdagodás szándékos jellegét.

¹ Eredeti nyelv: francia.

² Lásd: Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale egyesített ügyekre vonatkozó indítványom (C-698/18  s C-699/18, EU:C:2020:181). Lásd továbbá: 2020. július 16-i CaixaBank  s Banco Bilbao Vizcaya Argentaria  t let (C-224/19  s C-259/19, EU:C:2020:578).

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. A 93/13/EGK irányelv

4. A 93/13/EGK irányelv³ 6. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

2. A 2008/48/EK irányelv

5. A 2008/48/EK irányelv⁴ célja az 1. cikke szerint a tagállamok fogyasztóknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos megállapodásokra vonatkozó törvényei, rendeletei és közigazgatási eljárásai egyes aspektusainak összehangolása.

6. A 2008/48 irányelv 3. cikkének i) pontja akként határozza meg a „teljeshiteldíj-mutató” (THM) fogalmát, mint „a hitel fogyasztó által viselt teljes költsége a teljes hitelösszeg éves százalékában kifejezve, beleértve – adott esetben – a 19. cikk (2) bekezdésében említett költségeket”.

7. A 2008/48 irányelvnek „A hitelmegállapodásokban feltüntetendő információk” címet viselő 10. cikke a (2) bekezdésében az alábbiak szerint rendelkezik:

„A hitelmegállapodásnak világos és egyértelmű módon tartalmaznia kell a következőket:

[...]

- g) a [THM] és a fogyasztó által fizetendő teljes összeg, a hitelmegállapodás megkötésének időpontjában kiszámítva; valamennyi, a [THM] kiszámításához felhasznált feltevés megemlítésével;
- h) a fogyasztó által teljesítendő fizetések összege, száma és gyakorisága, és adott esetben az a sorrend, amelynek megfelelően a különböző fennálló, eltérő hitelkamatlábú egyenlegekbe befizetésre kerülnek a törlesztések célját szolgáló fizetések;
- i) ha egy hitelmegállapodásra vonatkozóan határozott időtartamú tőketörlesztésről van szó, a fogyasztó joga, hogy kérésére ingyenesen, a hitelmegállapodás teljes időtartama alatt számlakivonatot kapjon törlesztési táblázat formájában.

³ A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 1993.04.21., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.).

⁴ A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítések: HL 2009. L 207., 14. o.; HL 2010. L 199., 40. o.; HL 2011. L 234., 46. o.).

A törlesztési táblázat feltünteti a hátralevő fizetéseket, az ilyen összegek megfizetésére vonatkozó időtartamokat és feltételeket; a táblázat tartalmazza a törlesztések bontását a tőketörlesztés kimutatására, a hitelkamatláb alapján számított kamatot és adott esetben a járulékos költségeket; amennyiben a kamatláb nem rögzített, vagy a járulékos költségek a hitelmegállapodás szerint változhatnak, a törlesztési táblázat világos és egyértelmű módon jelzi, hogy a táblázat adatai kizárólag a hitelkamatlábhoz vagy a járulékos költségekhez a hitelmegállapodás szerinti, következő változásáig érvényesek;

[...]”

B. A szlovák jog

8. Az Občiansky zákonník (polgári törvénykönyv) 53. cikkének (1) bekezdése szerint a fogyasztói szerződésekben szereplő tisztességtelen feltételek érvénytelenek.

9. E törvénykönyv 107. cikke értelmében:

„(1) A jogalap nélküli gazdagodás megtérítéséhez való jog azon időponttól számított két év alatt évül el, amikor az érintett tudomást szerez a jogalap nélküli gazdagodásról és megtudja, hogy ki gazdagodott jogalap nélkül az ő kárára.

(2) A jogalap nélküli gazdagodás megtérítéséhez való jog elévülési ideje legfeljebb három év, szándékos jogalap nélküli gazdagodás esetén pedig tíz év, attól a naptól számítva, amikor a jogalap nélküli gazdagodás bekövetkezett.

[...]”

10. Az említett törvénykönyv 451. cikkének (2) bekezdése a „jogalap nélküli gazdagodást” akként határozza meg, mint valamely „jogalap nélküli szolgáltatás alapján, érvénytelen jogi aktuson alapuló szolgáltatás alapján, vagy okafogyottá vált jogi indokon alapuló szolgáltatás alapján szerzett valamely vagyoni előny, valamint a tisztességtelen forrásból származó vagyoni előny”.

11. A zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebitelských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitelov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (a fogyasztói hitelről és a fogyasztóknak nyújtott egyéb hitelekről és kölcsönökről, valamint egyes törvények módosításáról szóló 129/2010. sz. törvény, a továbbiakban: 129/2010. sz. törvény) az alapeljárásra alkalmazandó változatában a 2008/48 irányelv szlovák jogba történő átültetésére irányul.

12. A 129/2010. sz. törvény 11. cikkének (1) bekezdése értelmében a fogyasztói hitelt „kamat- és költségmentesnek kell tekinteni”, ha az erre vonatkozó szerződés nem tartalmazza az előírt feltételeket, különösen az e törvény 9. cikke (2) bekezdésének a)–k) pontjában foglaltakat, vagy ha a fogyasztó kárára nem tünteti fel megfelelően a THM-et.

III. A tényállás, a Bíróság előtti eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13. 2011-ben az alapeljárás felperese 1500 euró összegű fogyasztói hitelmegállapodást kötött a PROFI CREDIT Slovakia s.r.o. hitelintézettel.

14. A kölcsön teljes összegének, vagyis 3698,40 eurónak a visszafizetését követően, 2017 februárjában az alapeljárás felperesét egy ügyvéd tájékoztatta, hogy a halasztott fizetés díjára vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelen, és hogy helytelenül jelölték meg a vele közölt THM-et.

15. 2017 májusában az alapeljárás felperese keresetet terjesztett elő az álláspontja szerint jogosulatlanul beszedett díjak visszatérítése iránt. A PROFI CREDIT Slovakia védekezésképpen az érintett keresetindítási jogának elévülésére hivatkozott.

16. A fellebbezési eljárásban⁵ a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy bizonyos körülmények arra utalnak, hogy a szóban forgó hitelszerződés több szempontból ellentétes lehet a fogyasztói hitelmegállapodásokra alkalmazandó uniós jogi szabályokkal.⁶

17. Az első körülmény az, hogy a vitatott szerződés értelmében a PROFI CREDIT Slovakia a szerződéses jogviszonynak már az első napjától 367,49 euró díjat érvényesíthetett a hitel törlesztésének jövőbeli halasztására vonatkozó, a fogyasztó számára biztosított lehetőség ellenértékeként. E díj alkalmazása miatt az alapeljárás felperese nem a szerződés szerinti 1500 eurót kapta, hanem 1132,51 eurót, vagyis egy 24%-kal csökkentett összeget, noha nem volt biztos, hogy a fogyasztó élni fog a halasztott törlesztés térítésköteles lehetőségével. A kérdést előterjesztő bíróság utal arra, hogy az említett díjak tisztességtelenek voltak, és vélhetően úgy látja, hogy a hitelező azokat egy tisztességtelen feltétel alapján szedte be. Utal továbbá a Radlinger és Radlingerová ítéletre,⁷ amelyben a Bíróság megállapította, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a teljes hitelösszeg és a lehívás összege a fogyasztó rendelkezésére bocsátott összegek egészét jelöli. A Bíróság rámutatott, hogy ebből ki kell zárni a kölcsönadó által az érintett hitelhez kapcsolódó költségek megfizetésére szánt és a fogyasztónak ténylegesen nem folyósított összegeket.

18. A második körülmény az, hogy a szerződésben említett THM (66,31%) alacsonyabb a kamatmértéknél (70%), ami ahhoz kapcsolódhat, hogy a THM-et nem azon összeg alapján számították ki, amelyet a PROFI CREDIT Slovakia ténylegesen folyósított. A kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a szlovák jogban a THM helytelen megjelölésének szankciója az, hogy a hitelező nem tarthat igényt a hitelhez kapcsolódó kamatokra és díjakra.

19. A kérdést előterjesztő bíróság utal arra is, hogy a szlovák jogszabály a fogyasztók által benyújtott keresetekre vonatkozóan kétféle elévülési időt ír elő, nevezetesen a szubjektív elévülési időt és az objektív elévülési időt.

20. A szubjektív elévülési idő két év, és akkor kezdődik, amikor a fogyasztó tudomást szerez a jogalap nélküli gazdagodásról.⁸ Úgy tűnik, hogy e határidőt a jelen esetben betartották. Az alapeljárás felperesét ugyanis a szóban forgó kárról 2017 februárjában tájékoztatták, és a keresetét 2017 májusában nyújtotta be.

⁵ E tekintetben az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem tünteti fel, hogy milyen döntést hoztak az elsőfokú eljárásban. A PROFI CREDIT Slovakia mindazonáltal az írásbeli észrevételeiben utal arra, miszerint az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a peres felek közötti hitelszerződés nem tartalmazza a THM-re vonatkozó megállapodást, és hogy ebből következően a kölcsön kamat- és költségmentes volt, és következésképpen az elsőfokú bíróság kötelezte a PROFI CREDIT Slovakiát, hogy térítse vissza a fogyasztó részére az utóbbi által a hitelösszegezen felül törlesztett összeget.

⁶ Megjegyzem, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik és hatodik kérdés a Bíróságnak a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének értelmezését érintő ítéleteinek következményeire vonatkozik. E kérdéseket az első négy kérdéssel érintett uniós jogi jogsértéstől eltérő jogsértésekre vonatkozóan terjesztették elő. Amint ugyanis a kérdést előterjesztő bíróság elismeri, az alapeljárás felperese által követelt díjak visszafizetését érintő esetleges jogi indokról van szó, ami eltér az első négy kérdés jogi indoklásától.

⁷ 2016. április 21-i ítélet (C-377/14, EU:C:2016:283).

⁸ Lásd: polgári törvénykönyv 107. cikk (1) bekezdés.

21. Az objektív elévülési idő akkor kezdődik, amikor a jogalap nélküli gazdagodásra ténylegesen sor került, és az időtartama változó⁹: a szlovák jogszabály szerint szándékos gazdagodás esetén tíz év, ilyen szándék hiánya esetén pedig három év.¹⁰ E második határidő a jelen esetben vélhetően már lejárt, mivel több mint három év telt el a szóban forgó díjak kifizetése (véltetően 2011 folyamán) és az alapeljárás felperese általi kereset benyújtása (2017. május) között.

22. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság utal arra, hogy a szlovák bíróságok az elévülési időkkel kapcsolatos rendelkezéseket oly módon alkalmazták, amely kedvező volt a fogyasztókra nézve. E bíróságok „rugalmasan” értelmezték a jogalap nélküli gazdagodás szándékos jellegét, és következésképpen a tízéves objektív elévülési időt alkalmazták. E megközelítést azonban megkérdőjelezte a Najvyšší súd Slovenskej republiky (a Szlovák Köztársaság legfelsőbb bírósága) 2018. október 18-i határozata. E határozat értelmében, amely a zákon 300/2005 Z.z., Trestný zákon (szlovák büntető törvénykönyv)¹¹ szerinti „mulasztás” fogalmával való analógián alapul, a „szándékos” jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó tízéves objektív elévülési időre hivatkozó felperest terheli annak bizonyítása, hogy a hitelezőnek igenis szándékában állt, hogy az ő kárára jogosulatlanul gazdagodjon. Ilyen bizonyíték hiányában az általános hároméves objektív elévülési időt kell alkalmazni. Márpedig a zákon č. 99/1963 Zb., Občiansky súdny poriadok (a polgári perrendtartásról szóló 99/1963. sz. törvény) alapján, az alapeljárásra alkalmazandó változata szerint az alsóbb fokú bíróságokat köti a 2018. október 18-i határozatból eredő ítélkezési gyakorlat.

23. E körülmények között határozott úgy a Krajský súd v Prešove (eperjesi regionális bíróság, Szlovák Köztársaság) a 2019. június 12-i, a Bírósághoz 2019. június 25-én érkezett határozatával, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából hat kérdést terjeszt a Bíróság elé, amelyből a Bíróság kérésével¹² érintett első kettő a következőképpen szól:

„1) Úgy kell-e értelmezni az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 47. cikkét, a fogyasztó hatékony bírói jogorvoslathoz való jogát is beleértve, hogy azzal ellentétes az olyan jogi szabályozás, mint a [polgári törvénykönyv]-nek a fogyasztót megillető 3 éves objektív elévülési időhöz való joga elévüléséről szóló 107. §-a (2) bekezdése, amelynek értelmében a fogyasztónak a tisztességtelen szerződési feltételből eredő teljesítés megtérítéséhez való joga abban az esetben is elévül, ha maga a fogyasztó nincs olyan helyzetben, hogy alaposan megvizsgálja a tisztességtelen szerződési feltételt, és ez az elévülési idő akkor is telik, ha a fogyasztó nem tudott a szerződési feltétel tisztességtelen jellegéről?

9 Lásd: polgári törvénykönyv 107. cikk (2) bekezdés.

10 Megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság utal arra, hogy e hároméves objektív elévülési idő „gondatlan” jogalap nélküli gazdagodás esetén alkalmazandó. Márpedig e feltétel nem szerepel a polgári törvénykönyv 107. cikkének (2) bekezdésében. Ezen utalást egyébiránt a szlovák kormány az írásbeli észrevételeiben vitatja. Mindenesetre úgy tűnik, hogy a tízéves objektív elévülési idő kivételnek minősül a hároméves elévülési időhöz képest, amelynek alkalmazásához a jogalap nélkül gazdagodott személlyel szemben támasztott követelmények kevésbé szigorúak.

11 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy ezen analógia „elfogadhatatlan”, mivel büntetőeljárás keretében az ügyész és a rendőrségi szervek rendelkezésére álló eszközöket semmi esetre sem lehet valamely, nem tájékozott fogyasztó rendelkezésére álló eszközökhöz hasonlítani. A szlovák kormány azonban az írásbeli észrevételeiben azt állítja, hogy a kérdést előterjesztő bíróság 2018. október 18-i határozatában a büntetőjoggal vont ezen analógia alkalmazása torzítja a Najvyšší súd Slovenskej republiky (a Szlovák Köztársaság legfelsőbb bírósága) által követett célt, ami nem annak meghatározása volt, hogy ki viseli a bizonyítási terhet, hanem a „mulasztás” és a „szándékos mulasztás” fogalmának meghatározása.

12 Lásd a jelen indítvány 75. pontját. A harmadiktól a hatodikig terjedő kérdéseket a jelen indítvány nem ismétli meg. A teljesség kedvéért megjegyzem, hogy a harmadik és a negyedik kérdés azokra a körülményekre vonatkozik, amelyeket a felperesnek bizonyítania kell ahhoz, hogy hivatkozhatson a tízéves objektív elévülési időre. Az ötödik és a hatodik kérdés a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének h) és i) pontjából eredő követelményekkel összeegyeztethetetlennek nyilvánított nemzeti szabálynak valamely tagállam bíróságai általi, az uniós joggal összhangban lévő értelmezésére, valamint ez utóbbi rendelkezésnek az alapeljárás körülményei közötti esetleges közvetlen hatályára vonatkozik.

- 2) Amennyiben a fogyasztó joga tekintetében hároméves objektív elévülési időszakot előíró jogi szabályozás – a fogyasztó tudatosságának hiánya ellenére – összeegyeztethető a Charta 47. cikkével és a tényleges érvényesülés elvével, a kérdést előterjesztő bíróság arra kíván választ kapni, hogy:

ellentétes-e a Charta 47. cikkével és a tényleges érvényesülés elvével az olyan nemzeti gyakorlat, amelynek alapján a jogi eljárásokban a fogyasztót terheli annak bizonyítása, hogy a hitelező érdekében eljáró személyeknek tudomása volt arról a tényről, hogy a hitelező megsérti a fogyasztó jogait, a jelen ügyben tudomásuk volt arról, hogy a hitelező az évi [THM] pontos megjelölésének elmulasztásával jogszabályi rendelkezést sért, valamint annak bizonyítása, hogy tudomásuk volt arról a tényről, hogy ilyen esetben a kölcsön kamatmentes, és hogy a hitelező a kamatok beszedése révén jogalap nélkül gazdagodott?”

IV. Elemzés

24. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 93/13 irányelvvel, a 2008/48 irányelvvel, a Charta 47. cikkével, valamint a tényleges érvényesülés elvével ellentétes-e, hogy egy tisztességtelennek nyilvánított feltétel alapján teljesített szolgáltatás megtérítése iránti keresetre hároméves elévülési időt alkalmazzanak, amely akkor kezdődik, amikor a jogalap nélküli gazdagodás bekövetkezett, tehát amikor e szolgáltatásokat teljesítették. Második kérdésével e bíróság azt kívánja megtudni, hogy ezen uniós jogi aktusokkal és a tényleges érvényesülés elvével ellentétes-e, hogy egy – szintén a jogalap nélküli gazdagodás bekövetkezésekor kezdődő – tízéves elévülési időt csak akkor alkalmazzanak, ha a fogyasztó bizonyítja a gazdagodás szándékos jellegét.

25. E két kérdés megfogalmazása bizonyos kételyeket vethet fel a kapcsolatukat, a tárgyukat és azon összefüggést illetően, amelybe illeszkednek. E kételyek egyébiránt bizonyos mértékig megtalálhatók egyes felek észrevételeiben, akik vitatják e kérdések elfogadhatóságát. Legelőször tehát néhány előzetes megjegyzést fogalmazok meg, mielőtt rátérnék az említett kérdések elfogadhatóságára és érdemére vonatkozó elemzésre.

A. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre vonatkozó előzetes megjegyzések

1. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első két kérdés kapcsolatáról

26. Meg kell jegyezni, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés kapcsolata nem teljesen világos.

27. A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a második kérdése csak akkor merül fel, ha az első kérdésre nemleges választ kell adni. E bíróság ugyanis úgy ítéli meg, hogy a második kérdéssel csak akkor kell foglalkozni, ha az uniós joggal nem ellentétes egy hároméves elévülési idő alkalmazása, tehát ha egy fogyasztó által indított, megtérítés iránti kereset elévülési ideje a jogalap nélküli gazdagodástól számított három év.

28. A jelen ügyben úgy tűnik, hogy több mint három év telt el a szóban forgó díjak megfizetése és az alapeljárás felperese keresetének benyújtása között. A kérdést előterjesztő bíróság egyébiránt jelzi, hogy az alapeljárás felperesének elvileg nincs lehetősége arra, hogy bizonyítsa a jogalap nélküli gazdagodás szándékos jellegét, és a tízéves objektív elévülési idő előnyeiben részesüljön.

29. E körülmények között úgy tűnik, hogy a hároméves objektív elévülési idő már lejárt. Ezen elévülési idő alapján az alapeljárás felperese által indított megtérítés iránti kereset *a priori* elévült. Nem ez az eset állna fenn, ha a hároméves objektív elévülési időt előíró nemzeti rendelkezéseket (első kérdés), vagy esetlegesen azon rendelkezéseket, amelyek a kérdést előterjesztő bíróság szerint a tízéves objektív

elévülési időre vonatkozó túlzott bizonyítási terhet írnak elő (második kérdés), úgy tekintenék, hogy nem érvényesíthetők az alapeljárás felperesével szemben, mivel nem felelnek meg az uniós jognak. A kérdések megfogalmazásából arra következtettek, hogy az első feltevés esetén a kérdést előterjesztő bíróság vélhetően azt veszi számításba, hogy az alapeljárás felperese által indított keresetre nem alkalmaz objektív elévülési időt. A második esetben ellenben az alapeljárás felperese hivatkozni tudna a tízéves elévülési időre.

30. Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdést abban a sorrendben fogom vizsgálni, amelyben azokat a kérdést előterjesztő bíróság feltette.

2. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első két kérdést övező összefüggésről

31. A kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett első két kérdés a Chartán kívül nem említ más uniós jogi aktust. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásából és különösen a Bíróságnak az ott idézett ítélezési gyakorlatából viszont kitűnik, hogy e bíróság úgy véli, hogy az alapeljárás felei által kötött hitelszerződés a 93/13 irányelv és a 2008/48 irányelv hatálya alá tartozik, és hogy az alapeljárás felperese által indított kereset ezen irányelvekre vonatkozik. E gondolatmenetet követve az Európai Bizottság e két kérdést a 93/13 irányelv szempontjából vizsgálja, a szlovák kormány pedig a 93/13 irányelv és a 2008/48 irányelv szempontjából.

32. Annak érdekében, hogy e két kérdést összefüggésükben helyezzük el, meg kell jegyezni, hogy azok arra irányulnak, hogy milyen korlátai vannak a tagállamok eljárási autonómiájának azon szabályokat illetően, amelyek a fogyasztóvédelmi tárgyú uniós jogi rendelkezések megsértésére alapított keresetek megindítására vonatkoznak.

33. Márpedig sem a 93/13 irányelv, sem a 2008/48 irányelv nem állapít meg ilyen szabályokat. Az ilyen szabályok megállapítása az eljárási autonómia elve alapján az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik, azzal a feltétellel azonban, hogy e szabályok nem lehetnek kedvezőtlenek a hasonló jellegű belső jogi esetekre vonatkozókhöz képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jog által a fogyasztókra ruházott jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve)

34. Mindenekelőtt még pontosítanom kell, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem kér olyan felvilágosítást a Bíróságtól, amely lehetővé tenné számára az állásfoglalást abban a kérdésben, hogy a szlovák elévülési rendszer tiszteletben tartja-e az egyenértékűség elvét. Mindenesetre semmi nem utal arra, hogy az uniós jogon alapuló keresetekre vonatkozó sajátos rendszerről lenne szó. Nincs ok tehát úgy tekinteni, hogy a jelen esetben nem tartották tiszteletben az egyenértékűség elvét.

35. Ezt követően, ami a tényleges érvényesülés elvét illeti, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megfogalmazása alapján arra lehet gondolni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azt kéri a Bíróságtól, hogy kizárólag a második kérdés keretében határozzon ezen elvről. Az első kérdés ugyanis nem utal kifejezetten az említett elvre. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság a második kérdés bevezető mondatában pontosítja, hogy e kérdést csak arra az esetre terjeszti elő, ha a hároméves objektív elévülési határidő megfelel a tényleges érvényesülés elvének.

36. E körülmények között meg kell vizsgálni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság milyen okok alapján döntött úgy, hogy e két kérdést egyszerre a tényleges érvényesülés elvének és a Charta 47. cikkének szempontjából terjessze elő.

37. A Bíróság a közelmúltbeli ítélkezési gyakorlatában, az eljárási autonómia és a 93/13 irányelv összefüggésébe illeszkedve inkább az egyenértékűség elvére és a hatékony jogorvoslathoz való jogra¹³ hivatkozik – vagy ritkábban a hatékony bírói jogvédelemhez való jogra¹⁴ –, semmint az egyenértékűség elvére és a tényleges érvényesülés elvére. Ezenkívül nehéz meghatározni, hogy a Charta 47. cikkéből eredő követelmények a fogyasztóvédelmi tárgyú irányelvek keretében hogyan kapcsolódnak a tényleges érvényesülés elvéből eredő követelményekhez.¹⁵

38. Mindazonáltal a Bíróság az ítélkezési gyakorlatában a hatékony jogorvoslathoz való jogra hivatkozva arra a kérdésre összpontosított, hogy a nemzeti jog által előírt eljárási szabályok a Charta 47. cikkének szempontjából vizsgálva ahhoz a nem elhanyagolható veszélyhez vezetnek-e, hogy a fogyasztót visszatartják a jogainak hatékony érvényesítésétől azon bíróság előtt, amelynél az eladó vagy szolgáltató eljárást indított.¹⁶ Amint azt az elévülési idők¹⁷ összefüggésében bemutattam, ebből a szempontból tekintve a hatékony jogorvoslathoz való jogon vagy a hatékony bírói jogvédelemhez való jogon alapuló megközelítést nehezen lehet megkülönböztetni a tényleges érvényesülés elvén¹⁸ alapuló megközelítéstől.

39. Ezzel együtt úgy tűnik számomra, hogy az ilyen elévülési idők által támasztott kihívások vonatkozásában célszerűbb a tényleges érvényesülés elvéből kiindulni, figyelemmel arra, hogy az elévülési rendszert összességében kell értékelni, ahogyan azt a nemzeti jogalkotó létrehozta, szembesülve azzal, hogy a fogyasztóvédelmi tárgyú másodlagos jogforrások nem tartalmazzak előírást az uniós joggal ellentétes szerződési feltételek alapján teljesített szolgáltatások megtérítése iránti kereseteket illetően.

40. A bemutatott okok alapján az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdést a tényleges érvényesülés szempontjából fogom vizsgálni.

3. Az említett kérdések tárgyáról

41. Úgy tűnik, hogy bizonyos ellentmondás áll fenn az első és a második kérdés megfogalmazása között, amennyiben e kérdések olyan keresetet írnak le, amelyre az érintett elévülési idők vonatkoznak.

42. Amíg ugyanis az első kérdés kifejezetten a „fogyasztó tisztességtelen feltétel miatti megtérítéshez való jogára” alkalmazandó elévülési időre vonatkozik, addig a második kérdés olyan elévülési időre utal, amelyet olyan keresetre kell alkalmazni, amely azon alapul, hogy a hitelező elmulasztotta megjelölni a „helyes” THM-et, ebből eredően pedig jogszabályt sértett, és a kamatok beszédése révén jogalap nélkül gazdagodott. Ebben az összefüggésben megjegyzendő, hogy egyrészt a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a THM pontatlan megjelölését a hitelezőt sújtó visszatartó erejű szankcióval büntetik, vagyis többek között azzal, hogy a hitelező elveszíti a *díjak megfizetéséhez* való

13 Lásd: 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet (C-176/17, EU:C:2018:711, 57. pont); 2019. április 3-i Aqua Med ítélet (C-266/18, EU:C:2019:282, 47. pont). Lásd továbbá: 2018. november 28-i PKO Bank Polski végzés (C-632/17, EU:C:2018:963, 43. pont).

14 Lásd: 2018. május 31-i Sziber ítélet (C-483/16, EU:C:2018:367, 35. pont).

15 Lásd: Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale egyesített ügyekre vonatkozó indítványom (C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:181, 65. pont és 19. lábjegyzet). Lásd továbbá: Szpunar, M., *Quelques aspects procéduraux de la protection des consommateurs contre les clauses abusives: le contrôle d'office dans le cadre des procédures accélérées et simplifiées*, in: Paschalidis, P. és Wildemeersch, J. (i. m.), *L'Europe au présent! Liber amicorum Melchior Wathelet*, Bruylant, Brüsszel, 2018, 699–701. o.

16 Lásd: 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet (C-176/17, EU:C:2018:711, 61. pont); 2019. április 3-i Aqua Med ítélet (C-266/18, EU:C:2019:282, 54. pont). Lásd továbbá: 2018. november 28-i PKO Bank Polski végzés (C-632/17, EU:C:2018:963, 45. pont).

17 Lásd: Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale egyesített ügyekre vonatkozó indítványom (C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:181, 65. pont és 19. lábjegyzet).

18 Kétségtelen, az egyik ítéletében a hatékony bírói jogvédelemhez való jogra utalva a Bíróság többek között annak meghatározása jelentőségét hangsúlyozta, hogy a nemzeti szabályok aránytalanul hátrányosan érintik-e a fogyasztó hatékony bírói jogvédelemhez való jogát. Lásd: 2018. május 31-i Sziber ítélet (C-483/16, EU:C:2018:367, 51. és 52. pont). Rá kell azonban mutatni, hogy az ezen ítéletben szereplő ítélkezési gyakorlatra történő hivatkozások nagyrészt a tényleges érvényesülés elvére vonatkozó ítélkezési gyakorlatot érintik, míg a hatékony bírói jogvédelem aránytalan sérelmére vonatkozó szövegrész egyetlen célja a fogyasztók érdekei és az igazságszolgáltatás megfelelő működésének érdeke közötti egyensúly megteremtése.

jogát. A nemzeti jogszabályból következik, hogy ugyanez a helyzet a hitelezőnek a *kamatok megfizetéséhez* való jogát illetően. Másrészt az alapeljárás felperese a díjak megtérítését kéri szankcióként, és amint azt a második kérdés megfogalmazása sugallja, a hitelező által beszedett kamatok megtérítését.

43. Az első kérdés alapján így a 93/13 irányelvre, a második alapján pedig a 2008/48 irányelvre lehet gondolni.

44. E két kérdés ezen értelmezése tükrözi az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmát. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásában ugyanis a kérdést előterjesztő bíróság jelzi: úgy tűnik, hogy a tisztességtelen díjakon kívül a helytelen THM is a fogyasztói hitel nyújtására vonatkozó szabályok megsértésének minősül. E bíróság így két okot azonosít, amelyek miatt az alapeljárás felei közötti hitelszerződés ellentétes lehet a fogyasztói hitel terén alkalmazandó uniós jogi szabályokkal¹⁹.

45. Mindazonáltal az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első két kérdés az alapeljárás felperese által a szlovák bíróságokhoz benyújtott ugyanazon keresetre alkalmazandó elévülési határidőkre vonatkozhat. Úgy tűnik, hogy e kereset a szlovák jog által szabályozott jogalap nélküli gazdagodás szabályainak hatálya alá tartozik, és úgy vélem, hogy az e két kérdéssel érintett esetekben a bekövetkezett jogalap nélküli gazdagodás oka azonos. A második kérdést illetően ezért foglalkozni kell azzal a kérdéssel, hogy a 93/13 irányelv és a 2008/48 irányelv az eladó vagy szolgáltató gazdagodásának szándékos jellegére helyezi-e a hangsúlyt. Márpedig nem zárható ki, hogy a jelen ügyben a vitatott szerződési feltétel a 93/13 irányelvvel és a 2008/48 irányelvvel ellentétes hatásokat fejthet ki. A két kérdést ezért e két irányelv szempontjából fogom vizsgálni.

46. Előljáróban meg fogom vizsgálni az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés elfogadhatóságát (B szakasz). Ezt követően, e kérdések hasznos megválaszolása érdekében először is bemutatom, hogy a fogyasztóvédelmi tárgyú irányelvek kontextusában, a megtérítés iránti keresetek elévülését illetően milyen általános megfontolások vonatkoznak a tagállamok eljárási autonómiájára (C szakasz), másodsor pedig e kérdéseket a kérdést előterjesztő bíróság által megállapított sorrendben fogom vizsgálni (D és E szakasz).

B. Az elfogadhatóságról

47. A PROFI CREDIT Slovakia azt állítja, hogy a kérdések előzetes döntéshozatali eljárás céljából a Bíróság elé terjesztése érdekében a kérdést előterjesztő bíróság által lefolytatott eljárás azon szabálytalansága, amely abban nyilvánult meg, hogy a PROFI CREDIT Slovakiának nem volt lehetősége kifejteni az álláspontját az eljárás felfüggesztésének okaival kapcsolatban, a peres felek tisztességes eljáráshoz való jogának megsértését vonta maga után.

48. Egyébiránt az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések közül különösen az első és a második kérdés valójában a nemzeti jogszabályok értelmezésére vonatkozik, mivel egyetlen uniós jogi rendelkezés sem harmonizálja az elévülésre vonatkozó tagállami szabályokat. A Charta 51. cikke ezenkívül azokra a helyzetekre korlátozza e jogforrás alkalmazását, amelyekben a tagállamok az uniós jogot hajtják végre. Végül pedig e kérdések nem hasznosak az alapeljárás elbírálásához.

49. A szlovák kormány úgy véli, hogy amennyiben az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az első kérdésre vonatkozik, e kérelem nem felel meg a Bíróság eljárási szabályzata 94. cikkének c) pontjában foglalt követelményeknek. E kérelem ugyanis nem tünteti fel, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak milyen okból vannak kételyei a hároméves objektív elévülési időnek az uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően. Egyébiránt, ha az első kérdés elfogadhatatlan lenne, nem lenne ok arra, hogy a második kérdéssel foglalkozzunk.

¹⁹ Lásd: jelen indítvány 17. és 18. pont.

50. Nem értek egyet sem a PROFI CREDIT Slovakia, sem a szlovák kormány által megfogalmazott fenntartásokkal.

51. Ami először is a PROFI CREDIT Slovakia által megfogalmazott azon kételyeket illeti, amelyek a kérdést előterjesztő bíróság által folytatott eljárás szabályszerűségével kapcsolatosak, a Bíróságnak nem feladata, hogy megvizsgálja, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatot a nemzeti jog bírósági szervezeti és eljárási szabályaival összhangban hozták-e meg.²⁰

52. Ezt követően, ami a PROFI CREDIT Slovakiának az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekkel kapcsolatos azon fenntartását illeti, hogy azok nem az uniós jogra vonatkoznak, kétségtelenül igaz, hogy az első két kérdés uniós jogi aktusként csak a Chartát említi. Mindazonáltal, amint azt a jelen indítvány 31-33. pontjában kifejtettem, e két kérdés célja, hogy a kérdést előterjesztő bíróság felvilágosítást kapjon annak érdekében, hogy határozni tudjon a 93/13 irányelv és a 2008/48 irányelv, valamint az eljárási autonómia elve alapján megállapított, elévülési határidőkre vonatkozó nemzeti szabályok összhangjáról.²¹

53. Márpedig a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából következik, hogy kizárólag az ügyben eljáró és a meghozandó döntésért felelős nemzeti bíróság feladata annak értékelése, hogy az ügy sajátos jellemzőit tekintve az ítélet meghozatalához szükség van-e az előzetes döntéshozatalra, és hogy a Bíróság elé terjesztett kérdések valóban relevánsak-e.²²

54. Ebből következik, hogy a nemzeti bíróságok által feltett kérdések releváns voltát vélelmezni kell, és a Bíróság csak akkor utasíthatja el az e kérdésekről való határozathozatalt, ha a kért értelmezés semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az említett kérdésekre hasznos választ adhasson. Márpedig figyelemmel a jelen indítvány 31-33. pontjában kifejtett megfontolásokra, a jelen esetben nem lehet ilyen következtetést levonni.

55. Végül, ami a szlovák kormány által megfogalmazott fenntartást illeti, noha azon indokok kifejtése, amelyek alapján a kérdést előterjesztő bíróság az első kérdés feltevése mellett döntött, nem a legegyszerűbb, mindazonáltal ez az indokolás lehetővé teszi az e kérdés alapját képező aggodalmak megértését.

56. Amint ugyanis a jelen indítvány 29. pontjában utaltam rá, az alapeljárás felperese által indított kereset főszabály szerint a hároméves objektív elévülési idő hatálya alá tartozik. Márpedig úgy tűnik, hogy ez az elévülési idő a jelen esetben már eltelt. Ahhoz, hogy e kereset ne minősüljön elévültnek, e határidőt úgy kellene tekinteni, hogy az nem érvényesíthető az alapeljárás felperesével szemben. Az érvényesíthetőség ilyen hiánya eredhet abból, hogy az említett elévülési idő nincs összhangban az uniós joggal. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság utal arra, hogy a tízéves elévülési időhöz képest – amellyel a szlovák bíróságok a Gutiérrez Naranjo és társai ítéletből²³ eredő ítélkezési gyakorlatnak megfelelően biztosítják a fogyasztók védelmét –, a hároméves elévülési idő kedvezőtlen a fogyasztó számára, és korlátozza a jogait, időnként olyan mértékben, hogy azoktól teljesen megfosztja.

20 Lásd különösen: 2019. június 26-i Addiko Bank ítélet (C-407/18, EU:C:2019:537, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

21 Ebben az összefüggésben megjegyzem, hogy azon értelmezést, amely szerint a Chartát az eljárási autonómia elve alapján megállapított nemzeti rendelkezésekre is alkalmazni kell, megerősíti azon ítélkezési irányvonal, amelynek keretében a Bíróság inkább a hatékony jogorvoslathoz való jogra (lásd: 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet (C-176/17, EU:C:2018:711, 57. pont); 2019. április 3-i Aqua Med ítélet (C-266/18, EU:C:2019:282, 47. pont), vagy a hatékony bírói jogvédelemhez való jogra hivatkozott (lásd: 2018. május 31-i Sziber ítélet (C-483/16, EU:C:2018:367, 35. pont), ahogyan e jogokat a Charta 47. cikke biztosítja).

22 2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale ítélet (C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:537, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

23 2016. december 21-i ítélet (C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 75. pont).

A kérdést előterjesztő bíróság vélhetően azt az álláspontot képviseli, hogy a hároméves objektív elévülési idő a gyakorlatban lehetetlenné teheti az uniós jog által a fogyasztókra ruházott jogok gyakorlását, vagy legalábbis ez az elévülési idő azt a nem elhanyagolható veszélyt vonhatja maga után, hogy a fogyasztót visszatartja a jogainak valamely nemzeti bíróság előtti eredményes érvényesítésétől.

C. A tagállamok eljárási autonómiájáról és a megtérítési keresetek elévüléséről a fogyasztóvédelmi tárgyú irányelvek összefüggésében

1. A megtérítési keresetek elévüléséről

57. Amint arra a jelen indítvány 33. pontjában utaltam, mivel az uniós jogalkotó nem írt elő rendelkezéseket a 93/13 irányelvvel és a 2004/48 irányelvvel ellentétes szerződési feltételek alapján beszédett összegek megtérítése iránti keresetek szabályait illetően, az ilyen szabályok megállapítása a tagállamok feladata. A tagállamok tehát előírhatnak az ilyen keresetekre elévülési időt.

58. Kétségtelen, hogy a Gutiérrez Naranjo és társai ítéletben²⁴ a Bíróság megállapította, hogy egy szerződési feltétel tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne. Ezenkívül a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a nemzeti bíróság azon kötelezettsége, hogy mellőzze az olyan tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazását, amely jogalap nélkül kifizetettnek bizonyuló összegek fizetésére kötelez, főszabály szerint ezzel egyező összegű visszafizetési kötelezettséget eredményez.

59. Mindenesetre, a Raiffeisen Bank és BRD Groupe Sociétés Générale egyesített ügyekre vonatkozó közelmúltbeli indítványomban²⁵ több érvet is felvázoltam azon álláspont alátámasztása érdekében, amely szerint ezen ítélettel nem ellentétes, hogy a tisztességtelen feltételek alapján teljesített kifizetések megtérítése iránti keresetek elévüljenek. E tekintetben csupán azt szeretném felidézni, hogy ebben az ítéletben a Bíróság – amelynek olyan nemzeti ítélkezési gyakorlatról kellett határoznia, amely időben korlátozta a visszatérítés időbeli hatályát – különbséget tett az uniós jog valamely rendelkezésének értelmezéséhez fűződő joghatás időbeli korlátozása, és egy olyan eljárási mód alkalmazása között, mint az észszerű mértékű jogvesztő határidő.²⁶

60. Ugyanez érvényes más ítéletekre is, amelyekben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a 93/13 irányelvre és a 2008/48 irányelvre alapított megtérítés iránti keresetek elévülhetnek.

61. Ez a helyzet az OPR-Finance ítélettel²⁷ is. Kétségtelen, a Bíróság megállapította, hogy a tényleges érvényesülés elvével ellentétes az a feltétel, miszerint a hitelmegállapodás semmisségének a tőke visszafizetése kötelezettségével járó szankciójára, amelyet abban az esetben kell alkalmazni, ha a hitelező megsérti a 2008/48 irányelv 8. cikkében előírt kötelezettséget, a fogyasztónak kell hivatkoznia hároméves elévülési időn belül. Mindazonáltal e megállapítást az ezen ügybeli előzetes döntéshozatal alapjául szolgáló jogvita összefüggésének fényében kell értelmezni. A fogyasztó ellen indított e jogvita keretében ugyanis a kérdést előterjesztő bíróság nem tudta hivatalból figyelembe venni a hitelszerződés

24 2016. december 21-i ítélet (C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61. pont).

25 C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:181, 76. és 77. pont.

26 Lásd továbbá ebben az értelemben: 2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe Sociétés Générale ítélet (C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:537, 56. pont).

27 2020. március 5-i ítélet (C-679/18, EU:C:2020:167, 36. pont).

semmisségét, ebből következően helyt kellett adnia a hitelező keresetének. E helyzet annak volt betudható, hogy a nemzeti szabályozás uniós jognak való megfelelésének hiánya azon a tilalmon alapult, amely szerint nem lehetett hivatalból vizsgálni a 2008/48 irányelv 8. cikkében előírt kötelezettség betartását.²⁸

62. Ugyanez a helyzet a Cofidis ítélet²⁹ esetén, amelyben a 93/13 irányelv összefüggésében a Bíróság megállapította, hogy egy olyan eljárási rendelkezés, amely tiltja a nemzeti bíróság számára, hogy egy jogvesztő határidő lejártát követően hivatalból vagy a fogyasztó által felhozott kifogás nyomán megállapítsa valamely, a vállalkozás által végrehajtani kért szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, olyan jellegű, hogy túlzottan megnehezíti az ezen irányelv által a fogyasztók számára biztosítani hivatott védelem alkalmazását az olyan jogvitákban, amelyekben a fogyasztók az alperesek.

63. A szlovák szabályozást illetően, amint azt a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, semmi nem utal arra, hogy az objektív elévülési idők letelte tiltja a THM helytelen megjelölésének hivatalból történő figyelembevételét, ami a jelen előzetes döntéshozatalt megkülönbözteti az OPR-Finance ítélet³⁰ alapjául szolgáló előzetes döntéshozataltól. A 129/2010. sz. törvény 11. cikkének (1) bekezdése értelmében egy ilyen megjelölést vélhetően automatikusan szankcionál a kamatok és díjak megfizetése alóli mentesülés.

64. E szabályozásból egyébiránt nem következik, hogy ezen objektív elévülési idők eltelte tiltja a nemzeti bíróság számára a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hivatalból történő figyelembevételét, ami a jelen előzetes döntéshozatalt a Cofidis ítélet³¹ alapjául szolgáló előzetes döntéshozataltól is megkülönbözteti. A polgári törvénykönyv 53. cikkének (1) bekezdése szerint a fogyasztói szerződésben szereplő tisztességtelen feltételek érvénytelenek. A Bizottság e rendelkezést úgy érti, hogy abszolút semmisségről van szó, és a szlovák jogirodalom szerint egy ilyen semmisséget a bíróság még a felek ilyen irányú kérelmének hiányában is, és időbeli korlátozás nélkül figyelembe vesz. Mindenesetre megjegyzem, hogy a polgári törvénykönyv 107. cikke vélhetően nem a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása iránti keresetekre vonatkozik, hanem kizárólag a megtérítés iránti keresetekre, amelyek a jogalap nélküli gazdagodás körébe tartoznak.

2. A tagállamok eljárási autonómiájának korlátairól

65. Az a tény, hogy a tagállamok a megtérítési keresetekre elévülési időt alkalmazhatnak, nem jelenti azt, hogy az ezzel kapcsolatban rendelkezésükre álló mozgástér korlátlan. Az elévülés rendszerének tiszteletben kell tartania a tényleges érvényesülés elvéből eredő követelményeket. A Bíróság ítélkezési gyakorlata több szempontból is tisztázza, hogy a fogyasztóvédelmi tárgyú keresetek elévülését illetően miként kell ezt az elvet tiszteletben tartani. Mivel a közelmúltban a jelen ügghöz hasonló összefüggésben³² volt alkalmam elemezni ezen ítélkezési gyakorlatot, az ebből levonható tanulságok összesítésének bemutatására szorítkozom.

66. A nemzeti rendelkezések és a tényleges érvényesülés elvének összhangjára irányuló vizsgálat során ugyanis adott esetben figyelembe kell venni ezeket az elveket, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve, és az eljárás szabályos lefolytatásának elve. A fogyasztótól így az érdekei védelmével kapcsolatban egyfajta elővigyázatosság követelhető meg anélkül, hogy a tényleges érvényesülés elve sérülne. Ebből a szempontból a jogbiztonság érdekében észszerű mértékben meghatározott jogvesztő jellegű keresetindítási határidők

28 Kokott főtanácsnok egyébiránt a Cofidis és OPR Finance egyesített ügyekre vonatkozó indítványában (C-616/18 és C-679/18, EU:C:2019:975, 62–70. pont) úgy vélte, hogy a nemzeti jogvesztő határidő összeegyeztethető lehet a tényleges érvényesülés elvével.

29 2002. november 21-i ítélet (C-473/00, EU:C:2002:705, 36. pont).

30 2020. március 5-i ítélet (C-679/18, EU:C:2020:167, 36. pont).

31 2002. november 21-i ítélet (C-473/00, EU:C:2002:705, 26. pont).

32 Lásd: Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale egyesített ügyekre vonatkozó indítványom (C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:181, 67–69. pont). Lásd továbbá a jelen indítvány 37. és 38. pontját.

kitűzése nem teszi sem gyakorlatilag lehetetlenné, sem pedig rendkívül nehézé az uniós jogrendben biztosított jogok gyakorlását. Ellenben egy olyan határidőt nem lehet észszerűnek tekinteni, amely annak jelentős kockázatával jár, hogy a fogyasztót visszatartják attól, hogy eredményesen hivatkozzon a jogaira azon bíróság előtt, amelynél az eladó vagy szolgáltató eljárást indított. Másképp megfogalmazva, valamely észszerű határidőnek gyakorlati szempontból elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy lehetővé tegye a fogyasztó számára a hatékony jogorvoslat előkészítését és benyújtását.³³

67. Továbbá valamely határidő észszerű jellegét – és ennek következtében annak a tényleges érvényesülés elvével való összeegyeztethetőségét – nem lehet kizárólag az időtartalma alapján meghatározni. Figyelembe kell venni az e határidőre vonatkozó összes részletszabályt és különösen az elévülést kiváltó eseményeket.³⁴

68. Végül valamely elévülési idő, valamennyi vonatkozó szabállyal együtt vizsgálva úgy tekintendő, hogy tiszteletben tartja a tényleges érvényesülés elvét, ha igazodik az érintett terület sajátosságaihoz, annak érdekében, hogy ne hiúsítsa meg az uniós jog vonatkozó rendelkezéseinek teljes körű érvényesülését.

69. Az ítélkezési gyakorlat által nyújtott ezen iránymutatások fényében kell az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket elemezni. Közelebbről annak meghatározásáról van szó, hogy a szlovák jogban előírt elévülési időket a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében észszerűnek lehet-e tekinteni.

D. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

70. A kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott magyarázatokból kitűnik, hogy a hároméves objektív elévülési idő a jogalap nélküli gazdagodás bekövetkezésekor kezdődik. Ebből azt a következtetést vonom le, hogy a fogyasztó által a szerződés végrehajtása érdekében teljesített fizetés minősül az e határidőt elindító eseménynek. Az említett határidőt így a fogyasztó által a szerződés végrehajtása során teljesített minden egyes fizetésre vonatkozóan külön kell számítani.³⁵

71. Márpedig az alapeljárás felei által kötöthöz hasonló hitelszerződéseket főszabály szerint jelentős időtartam alatt hajtják végre. A hitelszerződések gazdasági funkciója ugyanis többek között abban áll, hogy meghatározott összeget azonnal rendelkezésre bocsátanak, és azt – díjakkal és kamatokkal növelve – a kölcsönfelvevő fokozatosan törleszti.

72. Ebben az összefüggésben, ha a hároméves elévülést megindító esemény a kölcsönvevő által teljesített valamennyi fizetés, elképzelhető, hogy egy három évnél hosszabb futamidejű szerződés végrehajtása keretében e kölcsönvevő egyes keresetei elévülnek, még a szerződés lejárta előtt.³⁶ Ez azokra a keresetekre még inkább igaz, amelyek a szerződéskötést követően azonnal teljesített fizetésekre vonatkoznak, ami arra indíthatja az eladókat vagy szolgáltatókat, hogy az ügyfeleik által teljesítendő fizetések legnagyobb részét „előremozdítsák”.

³³ Lásd továbbá ebben az értelemben: 2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale  t let (C-698/18  s C-699/18, EU:C:2020:537, 62. pont).

³⁴ Lásd továbbá ebben az értelemben: 2020. július 9-i Raiffeisen Bank  s BRD Groupe Société Générale  t let (C-698/18  s C-699/18, EU:C:2020:537, 61. pont).

³⁵ E k r lme ny k l nbszti meg a jelen ügyben szóban forgó előzetes döntéshozatal iránti kérelmet azon  gy előzetes döntéshozatal iránti kérelmétől, amelyben ismertettem az indítványomat. Lásd: Raiffeisen Bank  s BRD Groupe Société Générale egyes tt ügyekre vonatkozó indítványom (C-698/18  s C-699/18, EU:C:2020:181).

³⁶ Lásd ebben az értelemben, azon megfontolás következményeit illetően, amely szerint a gazdagod ssal kapcsolatos keresetekre alkalmazandó elévülési idő akkor kezdődik, amikor a fogyasztó fizetést teljesít:  towska, E., *Kwalifikacje prawne w sprawach o sanacji kredytów frankowych – da mihi factum dabo tibi ius*. Stanowisko prof. Ewy  towskiej dla Forum Konsumentckiego przy RPO [a lengyel ombudsman mellett működő fogyasztóvédelmi fórum részére kidolgozott álláspont], https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Prof._Ewa_ towska_Kwalifikacje_prawne_w_sprawach_o_sanacji_kredyt w_frankowych_da_mihi_final_29.06.20.pdf, 17.  s 18. o.

73. E körülmények között az elévülési rendszer alkalmas arra, hogy rendszeresen megfossza a fogyasztókat attól a lehetőségtől, hogy a fogyasztóvédelmi irányelvekkel ellentétes szerződési feltételek alapján teljesített fizetések megtérítését követeljék a szóban forgó szerződés megszűnése előtt. Nem zárható ki ugyanis, hogy egy fogyasztó, aki nincs teljesen tisztában azzal, hogy a szerződés nem felel meg az uniós jognak, és attól tart, hogy az eladó vagy szolgáltató esetlegesen keresetet indít vele szemben, hajlandó teljesíteni szerződéses kötelezettségeit. E körülmények között nem tűnik szokatlannak, hogy a fogyasztó a szerződés megszűnését követően kérjen felvilágosítást ügyvédtől vagy jogi tanácsadótól azzal kapcsolatban, hogy a szerződés nem felel meg az uniós jognak. Ez a helyzet többek között azon szerződések esetén, amelyeket több éven keresztül hajtanak végre, ami nem minősül kellően hosszú időszaknak ahhoz, hogy a fogyasztótól követelni lehessen, hogy az érdekeinek védelmét illetően bizonyos elővigyázatosságról tanúbizonyságot téve, felvilágosítást kérjen a megfelelő ilyen hiányáról.

74. A fentiek fényében úgy kell tekinteni, hogy a tényleges érvényesülés elvével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, vagy annak értelmezése, amely előírja, hogy a 93/13 irányelv értelmében tisztességtelennek nyilvánított szerződési feltételeken alapuló, és/vagy a 2008/48 irányelv által támasztott követelményekkel ellentétes szerződési feltételeken alapuló megtérítési keresetekre alkalmazandó hároméves elévülési idő a jogalap nélküli gazdagodás bekövetkezésekor kezdődik.

75. Az első kérdésre adott válaszra tekintettel nem kell a második kérdésre válaszolni, mivel azt csak az első kérdésre adott nemleges válasz esetére tették fel. Mindazonáltal folytatom az elemzésemet, arra az esetre, ha a Bíróság nem értene egyet az első kérdésre vonatkozó álláspontommal.

E. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéstről

1. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre vonatkozó előzetes megjegyzések

76. A második kérdés által felvetett problémakör összefüggésbe helyezéséhez emlékeztetni kell arra, hogy a szlovák jog alapján a hároméves objektív elévülési idővel ellentétben a tízéves elévülési idő csak akkor alkalmazandó, ha a jogalap nélküli gazdagodás szándékos jellegét bizonyítják. Úgy tűnik tehát, hogy nem egy főszabály szerint alkalmazandó, általános elévülési időről van szó, hanem egy különös elévülési időről.

77. E feltevésből kiindulva a szlovák kormány megjegyzi, hogy a második kérdés – amelyet csak arra az esetre terjesztenek elő, amennyiben az általános objektív elévülési időről megállapításra kerül, hogy megfelel az uniós jog követelményeinek –, irreleváns, mivel a tízéves különös elévülési idő olyan további előnyt biztosít, amellyel kapcsolatban elméletileg előfordulhat, hogy az nem is áll fenn. Mindenesetre a szlovák kormány szerint az uniós joggal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely egy ilyen kedvezményt attól a tényről tesz függővé, hogy a fogyasztó bizonyítja a jogalap nélküli gazdagodás szándékosságát. Egyébiránt e megfontolást nem kérdőjelezi meg a kérdést előterjesztő bíróság által említett CA Consumer Finance ítélet,³⁷ tekintettel arra, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügy nem hasonlítható össze a jelen ügyvel.

78. A Bizottság a maga részéről arra hivatkozik, hogy egy olyan helyzet, amelyben a fogyasztónak az objektív tízéves elévülési idő alkalmazása érdekében bizonyítania kell a hitelező szándékos hibáját, ellentétes az uniós fogyasztóvédelmi joggal.

37 2014. december 18-i ítélet (C-449/13, EU:C:2014:2464).

79. A Bizottság azt állítja először is, hogy valamely szerződési feltétel a 93/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének értelmében tisztességtelen, amennyiben egyedileg nem tárgyalták meg, és a jóhiszeműség követelményével ellentétben jelentős egyenlőtlenség előidézéséhez vezet a fogyasztó kárára. A Bizottság arra következtet e rendelkezésből, hogy kizárólag a hitelező felelős valamely tisztességtelen szerződési feltételért, és e feltétel fennállása feltételezi, hogy a hitelező nem járt el jóhiszeműen.

80. A Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen ítéletre³⁸ hivatkozva a Bizottság ezt követően jelzi, hogy azon tény, hogy a fogyasztóra telepítik a hároméves elévülési időnél hosszabb elévülési idő alkalmazási feltételeinek terhét, ellentétes a Bíróság által megállapítottakkal, nevezetesen azzal, hogy tekintettel azon közérdek jellegére és jelentőségére, amelyen a 93/13 irányelv által a fogyasztóknak biztosított védelem alapul, ezen irányelv 6. cikkét azon nemzeti jogszabályokkal egyenértékűnek kell minősíteni, amelyek a nemzeti jogrendben a közrendi szabályok rangjával bírnak.

81. Végül a szlovák kormánnyal ellentétben a Bizottság úgy véli, hogy a CA Consumer Finance ítélet³⁹ releváns a jelen ügy összefüggésében.

82. A kérdést előterjesztő bíróságnak kételyei vannak a második kérdésre adandó válasszal kapcsolatban, tekintettel a felek közötti három vitás témára: a 93/13 irányelv és a 2008/48 irányelv által létrehozott rendszerben a szándékosság szerepe, a szlovák jogban az objektív elévülési idők egyidejű fennállása, és a CA Consumer Finance ítélet jelentősége.⁴⁰

2. A szándékosság szerepe a 93/13 irányelv és a 2008/48 irányelv által létrehozott rendszerben

83. Úgy tűnik, hogy a Bizottság által a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése alapján megfogalmazott érvek ezen irányelv olyan értelmezésén alapulnak, amely szerint az irányelv által létrehozott rendszerben valamely tisztességtelen szerződési feltétel léte az e feltételt a fogyasztói szerződésbe beillesztő eladó vagy szolgáltató szándékos hibáját feltételezi.

84. Igaz, hogy a jóhiszeműsége (vagy inkább annak hiányára) vonatkozó feltétel szerepel a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében. Mindazonáltal e feltételt semmiképp nem annak érdekében alkalmazzák, hogy kifejezésre juttassák a szerződéskötést kísérő pszichológiai jelenségeket. E rendelkezés ugyanis azért utal az említett feltételre, hogy leírja azt az eredményt, amelyre egy szerződési feltételnek vezetnie kell ahhoz, hogy tisztességtelenné minősüljön. Az említett rendelkezés fogalomhasználatát megismételve, egy ilyen feltételnek a jóhiszeműség követelményével ellentétben jelentős egyenlőtlenséget kell előidéznie.

85. Nem egy szubjektív jellegű feltételről van szó, hanem egy objektívről.⁴¹ Ezen értelmezés megfelel a 93/13 irányelv tizenhatodik preambulumbekkezdésének, amely hangsúlyozza a jóhiszeműség követelménye értékelésének objektív elemeit⁴². Ebben a gondolatmenetben a Bíróság ismételt megállapította, hogy e követelményt illetően a nemzeti bíróságnak e célból meg kell vizsgálnia, hogy az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén ésszerűen elvárhatta-e, hogy utóbbi az egyedi tárgyalást követően elfogadja az érintett feltételt.⁴³

38 2018. május 17-i ítélet (C-147/16, EU:C:2018:320).

39 2014. december 18-i ítélet (C-449/13, EU:C:2014:2464, 32. pont).

40 2014. december 18-i ítélet (C-449/13, EU:C:2014:2464).

41 Lásd továbbá: Miklaszewicz, P., „Komentarz do art. 385¹ k.c” in: Osajda, K. (i. m.), *Kodeks cywilny.Komentarz*, Legalis, Varsó, 2020 (26. kiadás), a lengyel polgári törvénykönyv 385¹ cikkének magyarázata, 10. pont, amely utal arra, hogy a „jóhiszeműség megsértéséről” van szó, objektív értelemben.

42 E preambulumbekkezdés többek között kimondja, hogy a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének a rögzített általános ismérvek alapján történő megítélését, különösen a felhasználók közötti szolidaritást figyelembe vevő közszolgáltatási értékesítési és szolgáltatási tevékenységekben ki kell egészíteni a különféle érintett érdekeltségek átfogó kiértékelését biztosító eszközökkel, és hogy ez a jóhiszeműség követelményét valósítja meg.

43 Lásd a közelmúltból: 2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet (C-621/17, EU:C:2019:820, 50. pont).

86. Az is igaz, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy minden tisztességtelen szerződési feltétel vonatkozásában előírja, hogy azokat ne tárgyalják meg egyedileg. Ebből következik, hogy valamely tisztességtelen szerződési feltételnek a szerződésbe foglalása és a feltétel tartalma a fogyasztó ellenőrzési körén kívül esik. Kétségtelenül lehetne azzal érvelni, hogy e két körülmény ellenben az eladó vagy szolgáltató kizárólagos ellenőrzése alá tartozik. Mindazonáltal ebből nem lehet arra következtetni, hogy ezen irányelv megköveteli, hogy az eladó vagy szolgáltató szándékosan foglalja a fogyasztói szerződésbe a tisztességtelen feltételt, vagy hogy az irányelv erre vonatkozó vélelmet vezet be.

87. A 93/13 irányelv által létrehozott rendszerben valamely tisztességtelen feltételnek a szerződésbe foglalására, vagy a fogyasztó kárára jelentős egyenlőtlenység előidézésére irányuló szándéknak nincs jelentősége. Egy ilyen rendszer erősíti a fogyasztók védelmét, mivel magát a lehetőséget is kizárja, hogy vitát lehessen kezdeni arról, hogy az eladó vagy szolgáltató vétkes-e ezen irányelv 6. cikke szempontjából, vagy esetleg, hogy sikerül-e ez utóbbinak megdöntenie az irányelv által felállított vélelmet.⁴⁴ Az eladó vagy szolgáltató felelősségét ugyanis objektív felelősség alapján kell minősíteni, kizárólag a tisztességtelen feltétel alkalmazásából eredően.

88. Ezenkívül, még ha feltételezzük is, hogy a 93/13 irányelv által létrehozott rendszer azon az elgondoláson alapul, hogy valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellege az eladó vagy szolgáltató szándékos hibájától függ, egy ilyen hiba ezen irányelv értelmében nem szükségszerűen esik egybe a valamely tagállam jogának értelmében vett „szándékos hiba” fogalmával. Ezért az említett irányelv értelmében vett valamely tisztességtelen feltétel fennállása nem szükségszerűen vonja maga után, hogy teljesülnek azok a feltételek, amelyek lehetővé teszik a szlovák jogban előírt tízéves objektív elévülési idő alkalmazását.

89. Ugyanez a helyzet a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdését illetően, amely szerint a THM helytelen megjelölése ellentétes e rendelkezéssel, anélkül hogy az eladó vagy szolgáltató szándéka érinthetné a saját jogait vagy a fogyasztó jogait.

90. Következésképpen a 93/13 irányelv által létrehozott rendszer nem azon az elgondoláson alapul, hogy minden tisztességtelen feltétel az eladó vagy szolgáltató vétkes vagy szándékos magatartásából ered. Ezen irányelv tehát nem követeli meg, hogy a fogyasztó olyan különös elévülési időre tudjon hivatkozni, amelyet szándékos jogalap nélküli gazdagodás esetén kell alkalmazni. Ugyanez a helyzet a 2008/48 irányelv által létrehozott rendszerrel és a THM helytelen megjelölésével.

3. Az elévülési idők egyidejű fennállása

91. A szlovák kormány és a Bizottság azt a tényt hangsúlyozza, hogy az objektív tízéves elévülési idő kiegészítő elévülési időnek minősül a hároméves elévülési időhöz képest. Egymással ellentétes álláspontot képviselnek azzal kapcsolatban, hogy ezen elévülési idők egyidejű fennállása milyen következményekkel jár a hosszabb elévülési idő uniós joggal való összeegyeztethetősége szempontjából.

⁴⁴ Kétségtelenül igaz, hogy a jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó valamely nemzeti szabályozás jelentőséget tulajdoníthat azon ténynek, hogy a fogyasztó, illetve az eladó vagy szolgáltató tudomással bír az előbbi által teljesített fizetések jogalapjának hiányáról. Egy ilyen rendszer többek között előírhatja, hogy az olyan személy által teljesített fizetéseket, aki tudomással bír a jogalap hiányáról, a gazdagodott személy nem téríti vissza. Mindenesetre vizsgálni kellene, hogy e rendszer összhangban van-e a 93/13 irányelvvel és a 2008/48 irányelvvel, valamint ezek hatékony érvényesülésével. A szerződéses felek tudatállapotáról a tisztességtelen feltételek összefüggésében, lásd: Łętowska, E., *Kwalifikacje prawne w sprawach o sanację kredytów frankowych – da mihi factum dabo tibi ius*. Stanowisko prof. Ewy Łętowskiej dla Forum Konsumentckiego przy RPO [A lengyel ombudsman mellett működő fogyasztóvédelmi fórum számára kidolgozott álláspont], [https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Prof.](https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Prof._Ewa_Lętowska_Kwalifikacje_prawne_w_sprawach_o_sanację_kredytów_frankowych_da_mihi_final_29.06.20.pdf)

[_Ewa Łętowska_Kwalifikacje_prawne_w_sprawach_o_sanację_kredytów_frankowych_da_mihi_final_29.06.20.pdf](https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Prof._Ewa_Lętowska_Kwalifikacje_prawne_w_sprawach_o_sanację_kredytów_frankowych_da_mihi_final_29.06.20.pdf), 17. o. E problémakör mindenesetre nem szerepel a jelen ügyben, különösen abban az esetben, amelyben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés csak akkor kell vizsgálni, ha a hároméves objektív elévülési idő ezen irányelvvel összhangban lévőnek minősül.

92. Feltételezve, hogy az általános hároméves elévülési idő elszigetelten vizsgálva nem teszi gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehezzé az uniós jog által a fogyasztókra ruházott jogok gyakorlását,⁴⁵ nehéz úgy tekinteni, hogy a hároméves elévülési időt kiegészítő tízéves különös elévülési idő nem tartja tiszteletben a tényleges érvényesülés elve által támasztott követelményeket.

93. Minden olyan esetet ugyanis, amelyben felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti rendelkezés tiszteletben tartja-e a tényleges érvényesülés elvét, annak figyelembevételével kell megvizsgálni, hogy az egyes nemzeti hatóságok előtt milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai. Ezen elv tiszteletben tartásának vizsgálata keretében figyelembe kell venni az elévülési időre vonatkozó valamennyi részletszabályt.⁴⁶ Ezen érvelést követve, egy ilyen vizsgálat keretében nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy olyan elévülési időről van szó, amely azt az általános elévülési időt egészíti ki, amelynek kapcsán meggyőződtek arról, hogy az összhangban van a tényleges érvényesülés elvével.

94. Egyébiránt a Bizottság állításával ellentétben, a közérdek jellege és jelentősége, amelyen a 93/13 irányelv által a fogyasztóknak biztosított védelem alapul, nem kérdőjelezheti meg azt a megfontolást, amely szerint kevésbé valószínű, hogy egy, a tényleges érvényesülés elvének megfelelő hároméves elévülési időt kiegészítő tízéves elévülési idő ne tartsa tiszteletben az ezen elv által támasztott követelményeket. Bár az eladó vagy szolgáltató szándéka a gazdagodását illetően irreleváns az uniós jog szempontjából,⁴⁷ úgy kell tekinteni, hogy az uniós jog a szándékos gazdagodást illetően nem követeli meg, hogy a fogyasztó hivatkozni tudjon az általános elévülési időhöz képest hosszabb, különös elévülési időre.

4. A Consumer Finance ítélet jelentősége

95. A CA Consumer Finance ítéletben⁴⁸ a Bíróság megállapította, hogy a 2008/48 irányelvvel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében az ezen irányelv 5. és 8. cikkében előírt kötelezettségek (szerződéskötést megelőző tájékoztatás és a fogyasztó hitelképességének értékelése) nemteljesítésére vonatkozó bizonyítási teher a fogyasztóra hárul, azzal az indokkal, hogy egy ilyen szabályozás sérti a tényleges érvényesülés elvét. A Bíróság ugyanis megjegyezte egyrésztől, hogy a fogyasztó nem rendelkezik olyan eszközökkel, amelyek lehetővé tennék számára annak bizonyítását, hogy a hitelező nem teljesítette ezeket a kötelezettségeket. A Bíróság másrésztől utalt arra, hogy az ezen irányelv által biztosított jogok tényleges érvényesülését az a nemzeti szabály biztosítja, amelynek értelmében a hitelező, főszabály szerint, a bíróság előtt köteles igazolni az említett kötelezettségek megfelelő teljesítését⁴⁹.

96. Először is meg kell jegyezni, hogy a CA Consumer Finance ítéletben⁵⁰ a bizonyítási teher jogi problémája más kontextusban merült fel, mint a jelen ügyben. Mint a jelen indítvány 61. pontjában röviden elemzett OPR-Finance ítéletben⁵¹ is, az eladó vagy szolgáltató által a fogyasztó ellen indított keresetről volt szó.

45 Lásd továbbá a jelen indítvány 70-74. pontját.

46 Lásd továbbá a jelen indítvány 67. pontját.

47 Lásd: jelen indítvány 83–90. pont.

48 2014. december 18-i ítélet (C-449/13, EU:C:2014:2464).

49 2014. december 18-i CA Consumer Finance ítélet (C-449/13, EU:C:2014:2464, 27. és 28. pont).

50 2014. december 18-i ítélet (C-449/13, EU:C:2014:2464).

51 2020. március 5-i ítélet (C-679/18, EU:C:2020:167, 36. pont).

97. Továbbá az ezen ítélet tárgyát képező, a bizonyítási teherre vonatkozó jogi probléma az eladó vagy szolgáltató mulasztására vonatkozott, ami alapul szolgálhatott a fogyasztó keresetéhez vagy a nemzeti bíróság által hivatalból emelt kifogáshoz. Az eladó vagy szolgáltató cselekményeinek szándékos jellege azonban irreleváns a 93/13 irányelv és a 2008/48 irányelv által létrehozott rendszerben, mivel ez utóbbi a THM helytelen megjelölésére vonatkozik.

98. Abban az esetben, ha a Bíróság úgy ítélné meg, hogy az első kérdés tárgyát képező hároméves objektív elévülési idő a jelen ügghöz hasonló körülmények között nem vet fel problémát a tényleges érvényesülés elve szempontjából, javaslom annak megállapítását, hogy általános szabályként ezen elvvel nem ellentétes a hároméves elévülési időt kiegészítő azon tízéves objektív elévülési idő sem, amely a második kérdés tárgya.

99. Ezzel együtt azon kiegészítő megjegyzések sérelme nélkül, amelyeket a fentiekben a második kérdésre vonatkozóan fogalmaztam meg, fenntartom a jelen indítvány 74. pontjában kifejtett álláspontomat.

V. Véggövetkeztetés

100. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Krajský súd v Prešove (eperjesi regionális bíróság, Szlovák Köztársaság) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésre a következő választ adja:

A tényleges érvényesülés elvével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, vagy annak olyan értelmezése, amely szerint a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv értelmében tisztességtelennek nyilvánított szerződési feltételeken alapuló, és/vagy a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv által támasztott követelményekkel ellentétes szerződési feltételeken alapuló megtérítési keresetekre alkalmazandó hároméves elévülési idő a jogalap nélküli gazdagodás bekövetkezésekor kezdődik.